

SAMBAND

No. 47. Mars 1912.

“Samband”, — fortsættelse af kvartalskriftet Valdris Helsing — udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelagsbevægelsen og vil søge at fremme bygdelagenes formaal og arbejde for deres fremgang og trivsel. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert.

Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

Valdris Samband.

Aarskontingent 25 cents. For en dollar aaret faar man baade medlemsrettighed og bladet "Samband". Valdriser og personer gift med Valdriser kan bli medlemmer.

Embedsmænd og styre:

A. A. VEBLÉN, President, Stillwater, Minn.
BENDIX HOLDAHL, Vice President, Roseau, Minn.
A. M. SUNDHEIM, Secretary, 3205 Park Avenue,
Minneapolis, Minn.
O. A. HAIN, Minneapolis, Minn.
HARALD THORSON, Elbow Lake, Minn.
OLE ROOD, Minneapolis, Minn.

Fotografiske **Billeder af Bygdestevner** og andre møder, taget med **SKAGE BROTHERS' "Cirkut" Camera**, er at faa frit tilsendt til vedføjede priser. Disse billeder er særdeles gode og greie, paa double weight papir, de fleste 28 x 8 tommer store.

Nordfjordstevnerne 1910 og 11 \$1.00

Landingstevnet 1911, Hadelandstevnet 1911, Valdris-
stevnet 1911, Synodens og forenede kirkes aarsmøder 1911,
m. flere, 75 cents hvert.

SKAGE BROS.,

416 20th Avenue N., Minneapolis, Minn.

PIANOER og ORGLER

Ikke for at vise frem noget billede, men for at faa tilladelse til at henlede Deres opmærksomhed paa vort store lager af instrumenter, da det vil interessere enhver musikelskende.

Skriv efter vor katalog og nævn hvad som ønskes, piano, pipeorgel, kapelorgel eller husorgel. Nævn "Samband".

Northwestern Music House,
CARL RAUGLAND

520 - 2nd Ave. S., Minneapolis, Minn.

DEN KATOLSKE FARE.

Bogen om Gustav Adolf og Trediveaarskrigen og den katolske Fare i Amerika, af A. Fryxell, Dr. H. G. Stub o. a., indb. \$1.00, heftet 75 cents, portofrit, faaes ved at skrive til udgiveren, **Rev. E. Jensen**, 2516 14th Ave. S., Minneapolis, Minn. — Paa det kraftigste anbefalet af U. S. Senator Knute Nelson og kirkebladene.

Samband

(continuation of Valdris Helsing)

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the **bygdelag** movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the **Samband Publishing Association.**

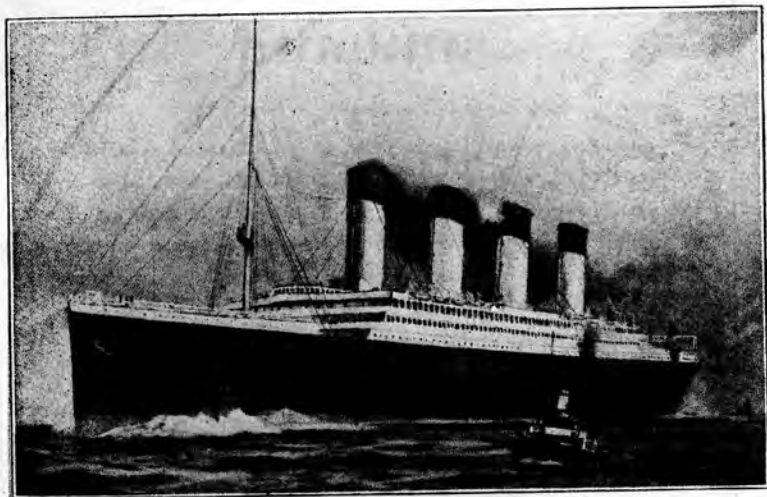
Manager and editor:

A. A. Veblen,
Stillwater, Minn.

Indhold af No. 47, Mars, 1912:

	Side
Pastor Bjug Harstads tale ved Sætedalsstevnet i Thief River Falls, Minn., sumaren 1911.....	129
Bygdelagenes forhandlingsmøder. Past. L. P. Thorckveen og M. Ulvestad	133
Rock Prairie V. Dr. J. S. Johnson.....	139
Gullik O. Kirkevold død. L. D. K.....	144
Badstue i Valdris. K. E. Onstad.....	144
Anmodning til Numedølerne. H. H. Strøm.....	145
De første Numedøler som bosatte sig i Clayton Co., Iowa. P. T. Peterson Ederklep	147
Hundredaarsfesten i Minneapolis 17de Mai 1914. (Fra "Sanger Hilsen") Dr. J. R. Nannestad.....	166
Til "Samband." H. E. Ulsaker.....	170
Fra et brev. K. Vikan.....	172

Vi tillader os at kalde vore læseseres opmærksomhed hen paa avertissementerne. De er fra paalidelige firmaer alle sammen og at stole paa. Nævn "Samband" naar du svarer paa dem.

The White Star Line

“OLYMPIC” and “TITANIC”

45,324 Tons

Største og fineste Dampskibe i Verden.

En Billet med White Star Line

Er en Garanti for en sikker, bekvem og hyggelig Reise med en af Verdens største, fineste, hurtigste og mest moderne Dampskibe.

Køipladse i private Rum for 2 eller 4 Personer bør reserveres itide. Dampskibsroute og Hvide Stjernelinens billigste Billetpriser samt nærmere Oplysninger om Reisen sendes frit paa Anmodning.

Man henvende sig til

O. E. BRECKE.

NORTHW. PASSENGER AGENT

119 & 121 SO. 3RD ST., - MINNEAPOLIS, MINN.

IV

Samband.

No. 47

Mars

1912

Pastor Bjug Harstads tale ved Sætesdalsstevne i Thief River Falls, Minn., sumaren 1911.

Goe veni, jambygdinga, Byklara, Valdøla, Sylstringa aa adde eire, som hev møtt fram idag. —

Føjt eg kjæme ihug, at her jete mange gjæve baa' garskara aa garsjentu, jaa æ de plent ifamleff, at en stakkars husmanns-jone fraa Grangshei ifa tale te diffo no. Men eg hev kje funne paa dette fjæve. De æ en anne, som hev jett meg te de, aa han æ en gaste fare. Fyremannen offo æ ifulemeistare au. Kaafs kunnå eg daa jeie nei, føjt han paala me dette?

Idde husmanna æ piprande ræde ifulemeistaren lisjovel som presten.

Eg ville nauleg bere meg at fo, at denne store Fyremannen offo jille begjynde aa jprette nokon av offo paa noji 'ell i blefa. Fujen kunnå daa favere for bein 'el nojebroff. Na vare „Bjugnafa“ ville vere gruseleg haalegt. Men eg kan infje te', at adde, som heve ei kruppi aa ifoff nos, maa bere mitt namn. Dei vare fadda „Bjugnafa.“

Si de no æ bare Sætesdøla, som her jamlaft i dag, saa totte eg, at de samde ji best aa bruke møismaale offo. Men de ve gange trautt for meg. Eg va nog baa „ejjuge“ (11) aa „tov“ (12) aar gaamaale, daa me reiite eve te Amerika; men føjt ein hev lite vori ihop mee ji bygdefoff aa hev lote prøva aa tale mee Jenkia aa Tyskara aa mee joff fraa dei trju kongerikji — Russland, Galand aa Toten — aa eire „Blaamænna.“

jaa gjenge de tungt, ja, de æ plent som aa stampe i jupe injore mæ trjuga paa.

Men eg trur, at offos maal æ jaa godt som nofo „sprog“ — abdi me kunne finne or plent for de, me vi seie. For fræmind joff Iyr vel maale offos gruseleg jeivrelegt aa ujamnt, mublutte aa flundrutte, men de pasjar jaa godt te adde uri aa uffii, lia aa-dala, muta aa skovv, som joffje maa færast eve. Me kunne seie baa goe aa vonde ting jaa klaart og greitt, som noten kan øsse si.

Der æ namn paa adde ting. Stuvne joff kaddast baa „Stemva“ aa „Søluva.“ Va noken twerr aa leie, jaa va 'an en „vreise“ 'ell ei „ovig drog.“ Rjyte aa banne sftu me læggje av — aa gløyme — lissjaavel som aa drifke aa danje, huve aa sjaast; men spraakje offo vi me infje byte burt — slett infje for de, som dei kaddar „Landsmaale.“ De tekje eg æ plent som ei „Bujugar-kje,“ som trur de maa sjege adde gjeita, men injo gjeit vi kanne si de, jaa heile den kjurre skrotten lever av aa smultre aa stele.

Ja, de stakkar telaga landsmaale maa anten mstast mæ lov aa paalægg, ellis svelte de ihel som ei onno lauparbikkje. — Men so vunen æ eg hell infje, at eg meine, kvært Bygdelaag sille lære offo maal.

Lat kvært dalsjøre aa bygd i Norje bihalle sitt maal, som eigong faam te dei! De hindrar dei infje i aa lære „boksprakje“ 'ell „hanfee-spraakje.“

Dei syste, som eg hev høirt um reiste te Amerika fraa Badsefokn, va min møybroe Tjodjei Daniljon Sasta aa Augund Berge. Fraa Sylestad Taddeiv Knutjon, fraa Byggland Taddeiv Gummufjon. Dei reiste i 1843. Tie aar derette reiste min ældste broe, Kjetil Namundjon Sasta. Daa han ha vori her i sjau aar, tok han alt de, han ha slæpa ihop, aa kosta forælli aa sjskjin eve te Amerika. De va i atten hundre ein aa tris.

(1861). Soseis æ heile slauri fraa Gangshei kaami eve te Amerika. At me sfrive offo Sarsjad — Kjæme av, at de stående so i prestætteste, som Magnus Falkenberg gav offo mæ paa reisa.

Den syste presten, som eg minnest, va Frantjon, enn store aa strenge manne. Den eire va Magnus Falkenberg.

Betren fyrr 'ell me reiste va eg mæ i ei skuleoverhøyring i Kveiste. Daa maatte eg lese Fadervor for presten, skulemeistaren aa heile skulen. De va nofo av de vandaste, eg ha jaart; men eg sille gjere de, ja presten, fordi me sille reise te Amerika.

Den einaste skulemeistaren, eg gjekk i skule fyre, va Svein Berge. Torgus Dale va slutt paa Nustlande, fyrr 'ell eg for te aa gange i skule. Men den syste dagjen, eg va i skule, minnest eg som de ha bore ijaar. Daa sprette skulemeistaren meg i blefa, jaa eg trudde, hovne klovna. Men sja va 'an snille mæ meg. Men eigong — længje ette — ha eg sner fenje ris.

De gjekk sossje te:

Der va i skulen ei jente, som eg totte hjarteleg syndlegt um. Eg trur, hu het Anne Evretveit. Su va tungnæm aa kunna slett infje lese lefjun si. Men daa fekk 'u ris. So va de eigong skulemeistaren sto uppive 'æ mæ ei stor „bjørkerisse“ aa ja, 'u sille lægje baare hendan paa bore. Su, stakkar, jaare so; men syst 'an slo te, jaa rykkte hu hendan te je, aa bore fekk alt-samen. Men dette va kje han tente mæ; jaa tok 'an mæ si vistre haand evi baare haandebakji hennes aa slo saa te mæ de store rise sitt. Men daa kan du skjone, at han slo sjave seg lissja mykji som hennis hænda. Daa dette va jaart, sætt'an seg paa „kijstelen“ i høgjæte. Eg jat nest 'o paa „paden“ aa jaag, koss' han smeikte den vistre haandi si. Daa va de snupt umogelagt aa halle me. Eg brajt ut i laatte. Eg totte, de va so usfelegt, at 'an jeff nofo sjave au.

Men daa nappas de mæ, at eg ha fengje av rise, eg au,

jom ingjen kan bisne paa. Men eg slapp. Han va inkje fleine skulemeistare. Me maatte lære lesjun.

I nokle saa viku omgangs-skule lærde me 'ottabok fattjis-bokji, forklaaringji aa mykje av historji au. Sumabok las me i „vanjiljebokji“ aa testamente.

Der va visst inkje saa velmeinte aa forstandige mennaa i Vadde. Der va Jon Dale, Tor Bjørguvsjon Gomme aa Laaraal Namli aa mange fleire. Adde va bestemte aa heldt trufast paa de gamle aa kjendte.

Dei vaare rædde alt nytt aa ukjendt. De meine eg, dei sille rofast fyre. Um Vadde soku endaa synge i si Kingo's salmebok, saa trur inkje eg, at dei ville vinne stort mæ aa byte um boka. Dei meiste gamle salmo æ i Kingo lisejovel som i dei eire salmeboka. Lat offo elste aa akte den fjøddaste standhaftigheit, som der ligge i offos bygdekarakter. La'kko pasje paa aa bruke dei siltje, som der va akta aa æra av dei gamle!

At bonni sille lære boka sikko godt ottabok, aa at dei ældre alle gange te kyrkje aa alters aa lese aa synge heime — og kvar sundage lese „teksti,“ de æ nofo saa stort aa gjildt, — ein ærde saa store aa grumme, at ingjen av offo kan utseie de, som me stille! Dette æ de beste aa viktigaste, eg heve te aa minne dikko um. Eg heve nok prøva aa sjaa, høyre aa lese de beste, eg hev orka.

Desje tvau aa trisenstjuge aar eg hev livt, hev eg au set, lese aa høyr inkje saa saa ting; men de viktigaste aa beste av de alt, sekk me i heimbygdi offo — i offos skuleboka aa i offos forfædra's goe sikkje. La'kko halle paa dei, vere teire's mæ dei — aa inkje uprette nofo nytt jamsies mæ familien, kyrkja aa staten. Dette æ dei trjaa store innrettningar, som Gud hev sjave ordna fyre offo her paa jorin.

Te desje trjaa stændo hev 'an jevi alt de, me behøver baa i ti aa evigheit.

Han de no paa dette møte finne paa aa jere nofo godt for offos fatike heimbygd, saa æ de vel. Me kunne alli fulltakke for den arv, me sekk derifraa! De va nog baa' fatikt, myrkt aa traangt; men sannheiti aa gudsrøykti lyfte upp aa gav hjelp i adde ting.

No lyt eg takke dikko for taalmodigheit aa opmærksomheit! Tillykke mæ møte offo!

Bygdelagens forhandlingsmøder.

Bed det sællesmøde, som repræsentanter for bygdelagene holdt i Minneapolis, Minn., den 8de November sidstleden blev det paalagt formanden og sekretæren gennem en udredning at fjerne mulige misopfatninger med hensyn til disje sællesmøders formaal, og det er da dette opdrag, vi herved vil forsøge paa at efterkomme.

Der fandtes medlemmer her og der inden fylkeslagene, som i sit stille sind ikke kunde negte for, at det muligens vilde gavne „Korsheden“ i Amerika i almindelighed og fremme bygdelagens interesser i særdeleshed, om udsendinger fra fylkeslagene ved givne leilighed kom sammen for at drøfte nærliggende gjøremaal.

Dreven af denne overbevisning var det nogen, som vovede sig frem med en privat opfordring til embedsmænd i de forskjellige „Lag“ om at tage del i et møde, hvor sællesjager kunde blive behandlet. Dette vakte vist (hos enkelte idetmindste) en lidt studsende forundring. De vidste jo det, at hvert „Lag“ er noget „for se sjøl,“ og at medlemmer af et lag ikke har noget med at blande sig ind i de andre foreningers gjøremaal. Og dette forslag om „sællesmøde“ saa jo umegtelig ud til at indebære i sig en tendens til at ville gribe ind der, hvor man ikke havde noget at gjøre. „Hvad havde vel det ene lag med de andre lag at bestille?“

„Sj — kanskje det, naar alt kom til alt, var en fint uttenkt plan af magtlystne aander, der med fløgt vilde faa fat paa styrelsens traade og lede bevægelsen efter sit behag? Mon dette var et første skridt i retning af at ville anbringe et slags „overformynderi“ med heldig anledning til at dirigere udviklingen og ret til at diktere begivenhedernes gang?“ Slik spurgte vi de varjomme her og der og betragtede disse møder med lidt mistænksomme blikke. Og det er baade „sikkert og vist,“ at dersom det var slike lumskelplaner og selvviskehenjigter, der var den skjulte drivfjær i denne samlingsbestræbelse, vilde det været en prisværdig daad baade at aabne folks øine for det og at sætte modstandens bremseapparat paa det. Egoistiske bevæggrunde er en lammende magt i alt samarbeide og drager „til syvende og sidst“ baade skade og skam efter sig.

En ganske anden sag blev det derimod, hvis det virkelig var noble bevæggrunde og renavskede henjigter, som bejlede foreningsmændene. Og det var da vel kanskje det, vi gennem denne korte udredning skulde prøve paa at klargjøre for enhver ubildet person, at disse fællesmøder er „paa sin plads“ og udstyret med en i bund og grund anerkjendelsesværdig karakter.

* * *

Der er til alle tider et og andet foretagende, som stiller krav ikke blot til den enkelte, men fremforalt til de mange i fællesskab. Af denne art er alt det, som forterer ind under begrebet: nationale gjøremaal. Selv en nutidens Krøsus vilde bare opnaa at gjøre sig latterlig, om han her eller der forsøgte paa at trække dette læs alene.

Der, hvor nationale livsværdier skal fremmes, udnyttes eller bevares som arvegods til ættens bedste, har alle individer den samme ret og forpligtelse paa sig og de samme interesser

at værne om efter evne og anledning. Laabeligt vilde den handle, som gav det udseende af, at han sad inde med en slags forret til sit folks daadrige historie, hædrende minder og erhvervede fællesgoder. Det var bevidstheden om dette, som gjorde, at intet enkelt „bygdelag“ følte sig kaldet til at foranstalte en 17de Maifest for „norjkerne i Amerika“ i 1914. De følte, at her, hvor der var tale om en „folkefest“ i størst mulig udstrækning, sømmede det sig simpelthen ikke for noget enkelt fylkeslag at lægge iveri alene. Dertil kom jo ogsaa, at et slikt foretagende, om det med tilbørlig „anstand“ og kraftudfoldelse skulde gennemføres, vilde aldeles overstige de pekuniære evner og de disponible arbeidskræfter, som det enkelte lag maatte sidde inde med.

Men, hvad der var mindre passende for de faa, egnede sig ogsaa meget bedre for de mange. Og hvad der var „over evne“ for en forening, vilde være overkommeligt for de mange foreninger, naar disse med ihærdighed og samhold satte sig i bevægelse. Og det var da dette, det første fællesmøde jærlig satte sig som opgave at iværksætte. Og det var just dette, som atter igjen lagde mest beslag ogsaa paa det næste fællesmødes tid og omtanke. Man vilde endog her i „Vesterheimen“ gjøre rigtig alvor af at hædre moder Norge med en „nationalfest“ paa den mindeværdige hundredaarsdag. Og det kan da vel ikke godt tydes som et udslag af styrelst eller udpeges som en fremkunstlet anledning til fremme for private formaal? Det var jo vor egen nations ubiiselige hæder, som paa det vis skulde komme til syne, vurderes og indskjærpes. Og kunde det da lykkes ogsaa for os den nesjides Atlanterhavet at kaste lidt glands over Norges navn, vilde det attraaede være vundet, det forønskede opnaaet. Og det er vist bygdelagens glade haab, at ogsaa de udvandrede nordmænd med en myldrende sønnesflok og en talrig dat-

terfare skal ved den anledning om muligt mere end nogenjinde faa lagt for dagen, at der endnu rinder friskt, varmt, norisk blod i emigranttættens aarer, og at de hverken vil glemme eller vanvyrde fædrenes stordaad. Ser kan vi vel staa fylket sammen, selv om vi paa andre hold, desværre, i mangt og meget staar spaltet. Ser kan vi som søffendlag tage til os af fællesgoderne og glæde os over, hvad fædrene har vundet, og hvad vi fra dem har faat. Og om bygdelagenes fællesmøder ikke opnaaede noget andet og mere end just dette ene: At samle til fest dem, vi jo staar næst og mindes det store, som fædrene gjør'e, saa maatte det vel kunne siges, at „tiltaget“ ikke jævnedes i n g o d e b e g r u n d e l s e.

At man ogsaa a n d e t s t e d s her i landet i 1914 vil hædre dagen med tilstelninger af en mere lokal art vil ikke i mindste maade hverken hindre eller forringe den paatænkte folkefest. Man kan saa alligevel ikke hverken den dag eller nogen anden dag samle hele det norske folk i dette store land paa en plet. Det vil bare forhøje feststemningen at vide, at hvor norskere end bygger og bor, vil de mindes f r i h e d s v æ r k e t, som paa den dag fuldbyrdedes.

* * *

Ved siden af 17de Maaifesten, der ved begge fællesmøder har været det h o v e d s a g e l i g e forhandlingsemne, kom man desuden til at drøfte lidt, hvorledes man paa den mest praktiske maade kunde løse endel af de opgaver, som lagene havde sat sig. Der skulde jo ifølge konstitutionelle bestemmelser i de fleste lag samles biografiske oplysninger og beretninger om særegne oplevelser og mærkelige tildragelser. Dette, mente man, burde senere blive udnyttet som materiale for en alsidig f æ l l e s h i s t o r i e om nordmændene i Amerika — særlig i „rydningsperioden.“ Svært lag vilde saa anledning til at bidrage sit kapitel til denne „krønike“, og det samlede værk vilde

da kaste et klart lys hen over svundne tider, slægter og forhold og vise baade vanskelighederne, som emigranterne mødte, og hvad de med sit nøjsomme levesæt og sin udholdende kraft orkede at udføre.

For at gjøre dette arbejde saa enkelt, ensartet og let overskuelig som mulig, nedjattes en komite til at udfærdige et skema med spørgsmaal angaaende det forønskede historiske stof og plads for bevarelse deraf. De lag, som da ved sine kommende stevner bestemte sig til at benytte denne form, havde anledning til at gjøre det. Og de andre havde ligesaa god anledning til at lade det være og indrette sig paa sit eget vis — fuldstændig efter forogdtbefindende. Fællesmøderne havde jo ikke i mindste maade tænkt sig til at ville forsøge paa at „beherjke“ lagene, men kun paa at „tjene dem“ ved at lægge de lidt mere indviklede ting tilrette. Det blev atter og atter gjort ommerksom paa, at møder af denne art alene kunde tilsigte at give raad og hverken diktat eller love for nogenjombest. Naar det kom til stykket, var det jo hvert enkelt lag, der i den grad var „herre i sit eget hus,“ at ingen henstilling u d e n f r a kunde lægge det allermindste tryk paa bestemmelserne. Slik var det, og slik burde det v e d b l i v e at være. Det erklærede mødets medlemmer gang paa gang, idet de som repræsentanter vilde hævde sine respektive lags uavkortede frihed til at indrette sig efter eget ønske og bedste skøn. Det vidner om den frisindets aand, som fællesmøderne saa iøinespringende har været bejælet af. Og det viser tillige, at f r a d e t h o l d behøver ingen at frngte for noget utilbørligt i n d g r e b — endda mindre for noget tilfattet o v e r f a l d.

For at betrygge sig mod mulig ødelæggelse af de indsamlede historiske materialer fandt man det ønskeligt, at et fælles arkiv blev oprettet som brandfrit opbevaringssted; men dette er kun en fremtidsmulighed og ingen afgjort bestemmelse.

Ogja den saakaldte „bladlag“ har været behandlet, idet man har talt om, hvorvidt det kunde ansees ønskeligt og formaalstjenligt eller ei at have et fælles blad, som særlig viede fylkeslagenes interesser sin tjeneste. I foretagender af den art maa der altid afsees lidt „rum for delte meninger,“ og man har derfor gaaet baade langsomt og meget forsigtigt tilværks med den sag. En komite blev ved det sidste møde nedsat til at overveie dette nærmere og rapportere resultatet af sine forhandlinger til de anstundende stævner, hvor hvert lag vil faa anledning at udtale sin mening om det og indtage sit standpunkt til det.

* * *

Af foranstaaende vil det forhaabentlig fremgaa, hvad der er fællesmødernes formaal, og hvad der ikke er det. Møderne er jo sammensat af repræsentative udsendte fra de forskjellige lag. Og disse lagenes talsmænd er kun udrustet med myndighed til at underhandle og raadgjæ, men ikke til at fatte bindende eller forpligtende bestemmelser. Forhandlingernes resultater rapporteres til de respektive lag, der da med et votum kan „lægge henstillingerne paa bordet,“ forkaste dem eller antage dem — just som de synes. Det vilde altjaa være en fuldstændig feilagtig opfatning, hvis nogen mente, at de fællesmøder, der med saa stort held er bleve holdte i to paa hinanden følgende aar, tilsigtede at være noget andet og mere end delibererende forsamlinger, der ad raadslagningsvei gjerne vilde være med paa at fremme de fælles interesser, vi som nordmænd har i dette land. Det var dette, som fællesmødet gjerne ønskede skulde være almindelig forstået; og derfor paalagde det formanden og sekretæren at skrive lidt om det.

For at forebygge mulig misforståelse er det kanke bedst her at oplyse, at undertegnede ikke kan tilegne sig nogen ære

for, at disse fællesmøder kom istand. Vi var ikke med paa at foranstalte den første indbydelse og har senerehen som deltagere blot udført det, mødet paalagde os. Derfor har det været os muligt at behandle dette emne saa aabent og frit — ja, har endog tilladt os at komme med et anerkjendelses ord, hvor vi troede, det hørte hjemme.

Februar, 1912.

L. P. Thorhøven,
Martin Ulvestad.

Rock Prairie.

Af Dr. J. S. Johnson.

V.

Lige ifra de tidligste dage og op til efter borgerkrigen tid, var det almindelig skik og brug at huderne af de kreaturer som slagtedes for hjemmebrug, sendtes til garveriet og kom tilbage som læder. Naar det saa led ud paa høsten, kom skomagere med sine hysler og buxer og læstetrippe og tog maalt af vore fjøder, store og smaa, og saa blev der sfo for et aar. De sad da der ovenpaa i dagevis, og det var udmærket underholdning at kunne saa sidde deroppe og se og høre paa disse skomagere, som gav os det bestemte indtryk at de var nogle ualmindelig morsomme folk. Bistnok fik de sig en spøg og en latter paa vor befojning nu og da, og ligedan fik vi et lidet fuldt hylstik i læggen en og anden gang paa vor egen befojning, men disse var ærlig værd alt de kostede.

Den første af disse haandværksmænd som jeg kan erinde var Hans Fælde, og siden kom Trætveen brødrene og endda senere Ole Skogen og hans søn Harald. De to sidstnævnte især var rigtig fine skomagere som ganske straks satte eget shop. Der var ogsaa i bygden en mand som synes at være næsten for-

glenet baade som stomager og som valdris, som hed Tommas, ifra Skrautvaal, og som derfor kaldtes enten Tommas Stomakar eller Tommas Skrautvøl. Nogen kom engang tilbage til ham med et par sko og klagede at de ikke „høvde.“ Sasjaa! sa han. „Voro dei ikji før store nøk, kanstje!“ En kunde næsten heraf rimelig slutte sig til at de helst skulde være i største lag.

Jeg kjender ikke til omreisjende skræddere, men det kan alligevel derfor godt hælde at der var saadanne. Hendrik Shorlien var skrædder, og til ham gik folk i vestbygden naar de skulde ha rigtig fine klæder syede eller tilskaarne. Uvonne plag skar og syede hvemjombelst. Hendrik havde den første symaskine som nogen der i bygden enten saa eller hørte om. Det var en ørliden „Sowe,“ som dreves med „veiv.“

Om kvindfolklæder og damepynt er der vist meget lidet at fortælle. Skautet var den almindeligste hovedpynt. Efter lidt begyndte de at adoptere den af amerikanerne benyttede „bonnet“ eller hætte, gjort af tyndt, let tøj som kunde stives, for sommerbrug, og „hood,“ støppet med uld eller bomuld, for vinterbrug. Jeg ved om en meget brav og respektabel mand som skulde reise til møllen med mel, tidlig en kold vintermorgen. Han stod saa op meget aarle for at jodre sine okser og gjøre sig færdig, og da det var bistert koldt, tog han sin kones hood paa mens han gik til fjøset. Men da han var inde igjen for at piise sin frokost, glemte han at ta „hoodden“ af, og reiste saa til byen med den paa. Da han kom hjem om kvelden fortalte han hvordan det gik ham: „E saag nok dei flira o log aat me, men e va ikji go te skjønne fo dei log aat, før en e hadde vøre inne ei stund o to te bli varm. Daa uppendaga e at e hadde reist mæ hudden te fjærrinje!“ Det skadede ham ikke større, det jeg nogeninde har hørt.

Senere kom „shaker“ paa mode, og alle kvindfolk brugte dem stadig i lang tid. Har du nogeninde set en?

Iblandt de mer simple bygdefolk, kom ogsaa en og anden gang en spradde af en bykar med sine fashionable norske byklæder. En saadan var Mons Smedker som brugte høi, blant fløshat, blanke patentlæder sko og „flæ'es“ klæder naar han rigtig fiffede sig op i en eller anden anledning, som ikke var saa aller længst imellem.

I mange henseender var vel Rock Prairie i dets pioner dage ganske lig andre nybygder hvor omgivelserne og forholdene var lignende. Som en regel bygde de enten ved en spring eller bæk, eller hvor det var letvindt at saa vand. Ligeledes for bekvemmeligheds skyld, hvad ved og veirly angik, helst i skovkanten, hvor græslandet for slaat og beite mødte skoven. Derfor findes de fleste gamle gaarde affides fra alfarveien, som ikke altid er det bekvemteste. Her, blandt træerne byggedes da lidt efter lidt op en gaard med flere jmaa huje, saa halvt efter norsk manier. Sommetider blev det til en nok saa anseelig gaard, som f. eks., paa Bæglie, hvor der var levehus, vedskjul, stabbur, hestestald, kofjøs, sauhus, grishus, hundehus, hønehus, vogn- og redskabshus, flere kornkrybber, hølader, tørkehus eller basstue og maaske et par andre smaahus for vist brug.

Veiene var ikke i lang tid henlagt til sektion- og førtilinierne som nu, men gik der hvor terænet gjorde det lettest at komme frem for at undgaa myrhul, bakker og slige vanskeligheder. Agrene var ikke opdyrkede flods og til grænselinien eller veien som nu, men der stod igjen skovholte her og der. Ligeledes hvor der var græsland, enten til slaat eller beite, stod der flunger af Asp, Bidjefærr og mer slikt, her og der. Resultatet og virkningen af alt dette netop antydet var, som let kan tænkes, meget bedre i harmoni med skjønhedens regler som exemplificert i større parkanlæg og haver, end den nu gjængse rydning af ager og eng. Bygden havde derfor engang i tiden et langt

større idyllisk præg end den nu bærer. At forvandle et landskab langsomt men sikkert, saa det bliver nøgent og bart, med lidt igjen af det naturlige til at fængsle og tiltale øiet og skjønheidsjandsjen, men alt beregnet kun paa at skaffe mynt i banken, kan vel være økonomi og godt landbrug, men det sker paa skjønhedens og smagfuldhedens bekostning.

Disse gamle, norske pionerer, mænd og kvinder, danner en bestemt type for sig selv, som er et lidet sociologisk studium. Det som altid har synst særlig at præge dem, er styrke. Ikke bare det at de var store, føre og sterke legemligt. De besad ogsaa en vis aandelig og moralisk styrke som er ganske ensartet. De som hvervede sig i pionerhæren uden at besidde nogenlunde gode anlæg og betingelser i denne retning, faldt snart ved veikanten, og sees ikke mer. Mange af disse første pionerer havde fiddet i gode faar hjemme, og havde saaledes faaet i arv en uafhængigheds aand ved siden af en del midler. Men de fleste kom fra en mindre uafhængig og underdanig stand, mindre bemiddlede, husmænd og fattigfolk, og ganske uvante med noget mer end de simple og knugende forhold der hjemme. Folk som der hjemme ikke kunde skue nogen udsiget til andet end en eneste livsvarig kamp for de simpleste livets fornødenheder. Under forholdene her udsleddes snart denne ujevnhed og de fandt sig forholdsvis hurtig og uventet sat paa jevn fod med de andre. Se paa en kirkealmue af dem, og sig mig, hvad er det som stærkest tiltaler dig! Jo, siger du, det er da kun simple folk, i grove klæder, uden politur og dannelse, uden videre oplysning og uden høie tankeføet og høie idealer. Det er kun arbejdsfolk, sprungne af arbejdsfolk, og andet blir det aldrig af dem. Men kan du, som ikke kan se andet i dem, ogsaa sige mig hvad det betød i 1840 at forlade slægt og hjem og alt det som du holdt af, brænde broen bag dig, og styre kursen til et fremmed land, hvor der ikke fandtes andet som drog dig, end ud-

figterne for bedre faar. At slaa dig ned i vildnisjet og tænke dig til at bygge op et hjem uden anden kapital end dine to tomme hænder, dit uforjagte mod, dit haab, og din tro paa dig selv og forjaget? Og hvad andet bragte de saa med sig? Jo, først var det alt hvad de havde arvet af kraft og helje og villie og mod og tro. Men dertil eiede de en kultur som maasse synes uanføelig i modsætning til den som i den fine verden vil gjælde for at være den ene kultur. Men denne kultur som de eiede var juft den som skulde til for deres behov. Det var ligesom alt det som havde været vundet i lange tider gjennem mange slægtled, og lidt efter lidt lagt op i arv, var netop hvad de mest havde brug for her. Giv manden en øks, og en naver, og straks reiste sig hans hus af bjælker, solid og pent tømret paa norsk maner, og med det nødvendige indbo. Ligeledes fjøs og laave, og i den simple smedje lavedes straks de nødvendige redskaber. Skard og rof, hejpetræ, vævestol med ske som kom med paa kistebunden, forsynte ham med klæder og jenetøi; først en ko, saa en gris, et oksespan og en kubberulle, og han var uafhængig. Og saa snart der blev en liden flynge af dem, og de første livets fornødenheder var sørget for, saa bygdes kirken, liden og tarvelig som deres egne huse, men det viser arta, som manden ja.

Det tør derfor trygt siges, at de norske pionerer var bedre udrustet i næsten alle henseender, baade timeligt og aandeligt, for den store livsgjerning som laa for dem, end deres samtidsige og naboer af andre nationaliteter. Deres første huse var bedre bygget, og de gjorde de første skridt fremover til uafhængighed og velstand fortere og sikrere end deres amerikanske naboer. Det saa kanske ikke altid saa ud, fordi disse var nødt til at kjøbe mer butikgods og færdiggjort stof af alle slags, som paa overfladen kunde synes at tyde paa bedre raad og bedre faar. Kvindfolkene ijer saa mer stavelige ud i deres kjøbte

flæder, end deres norske naboer flædte i værken. Det var derfor ogsaa ligesom en staaende spøg blandt os norske, at naar vore amerikanske naboer reiste til byen, var hustruene flædt meget stajelig at se paa udvendig, medens manden som sad ved hendes side, saa ud som en filletul! De havde det ogsaa lettere hvad arbeide angik, da de ikke forstod sig det mindste paa største delen af det slags arbeide som de norske kvinder gjorde mest af, og derfor undgik det netop af denne grund. (Fortættets)

Gullik D. Kirkevold døde i Northfield, Minn., hos sin datter Mrs. P. M. Glasfoc, den 29de Januar 1912. Han var født paa gaarden Lien i Bang, Valdres, 13de Januar 1836, men flyttede som ung gut med sine forældre til Die eller Kirkevold i Vestre Slidre. 1857 udvandrede han og bosatte sig først i Winneschief County, Iowa, men blev siden farmer i Preble Township, Fillmore County, Minn., indtil 1893, da han flyttede til Rushford. Der bodde han til 1901 og har siden boet hos sine børn paa forskjellige steder i Minnejota, North Dakota og Montana. Han blev i 1862 gift med Anne Bakken fra Vestre Slidre. Hun døde vaaren 1910. De hadde 8 børn, der alle overlever forældrene. Gullik var veteran fra borgerkrigen, idet han tjente en tid i 7de Minnejota Vol., Co. G. Han efterlader en broder Trond. D., som er farmer ved Starbuck, Minn. En anden bror Ole D. har været lærer og bor i Fredriksværn, Norge. En søster Marit, enke efter Ole Gutormson bor paa Øde, Vestre Slidre. L. D. K.

Badstue i Baldris.

Til Baldris læsere!

Her ved Sagernes i Baldris har en komite i længere tid arbeidet for at saa oprettet en badstue for byggerne.

Interessen for tanken er meget stor men det er saa mange gjøremaal at ofre til, saa det er vanskelig at saa den tilstrækkelige kapital. Vi kommer nu til at mangle ca. Kr. 1,000.00— og det er for os et ikke lidet beløb.

Vi har nu sat vor lid til amerikanerne — til disse som har sine barndoms hjem i eller paa anden maade er knyttet til Baldrisdalen. Vi fik tilsendt os direkte et beløb fra en bankier, (oprindeligt fra Skrutvold), og det var nu nogle amerikanere som satte mig paa den tanke at skrive et stykke i „Samband“ saa kunde vi sikkert gjøre beregning paa et beløb fra Baldriser. Jeg tillader mig saaledes at sende denne forespørgsel videre til venner, slægtninger, kjendte og andre „hinsides Jordan,“ og tør haape at resultatet ikke uteblir. Prof. V. antar jeg er saa elskværdig at saa nogen til at motta beløb og at sørge for at jamme vor forespørgsel blir kjendt.

Paa komiteens vegne,

R. E. Dnstad, Amtsyrlæge.

Vi har bedt Baldris Sambands viceformand, bankier Bendix Goldahl, Nojeau, Minn., om at motta og besørge fremfendt bidrag til dette anbefalelsesværdige foretagende, som efter hvad vi har hørt er i hænderne paa nogle af bygdens bedste mænd. — Red.

Anmodning til Numedølerne.

For med det første at saa samlet biografiske optegnelser og historiske fakta til Numedølernes historie i Amerika, saa besluttedes det paa laget's sidste aarsmøde, at det i alle jettlementer, hvor der bor Numedøler bør søges at saa ansat en mand til at gaa omkring til Numedølerne i sit nabolag og opmuntre og hjælpe til at saa opskrevet deres levnetsløb i korte træk.

Den eller de, som godhedsfuldt vil paatage sig dette arbeide,

kan jaa sig tilsendt biografiske optegneljeslister ved at henvende sig til undertegnede eller lagets sekretær, Mr. D. D. Enes-tvedt, Belview, Minn.

Skal historien blive nogenlunde fuldstændig og værdifuld, er det nødvendigt at jaa disse optegnelser af alle, som er af Numedals slægt enten de er komne fra Norge eller opvokset her i landet. Vi er jaa mange og er jaa spredte over det ganske land, at det er ikke en eller nogle jaa mænds arbejde at jaa samlet alt dette. Nogle paa hvert sted og nabolag jaa vel som hver enkelt maa hjælpe til. Andre bygdeamalg arbejder med det samme formaal, og vi Numedøler bør heller ikke staa tilbage.

Engang vil den tid komme, da en udsjærlig historie over det norske folk i Amerika vil blive skrevet, og vi opfylder ikke vor pligt hverken imod vore forfædre, os selv, eller vore efterkommere, hvis vi ikke efterlader os optegnelser, som berettiger os til en plads deri. I de forskjellige livsstillinger har vi optaget vor plads og fyldt den med ære, har taget vor fulde andel i landets udvikling og bebyggelse. Hvorfor skulde da vi, mere end folk fra andre bygdelag glemme os bort? Er vi da jaa aldeles nok i os selv?

Med det samme de sender sine optegnelser burde de jende med en money order paa 50 cents eller en dollar og blive medlem af sit bygdelag. De vil have hygge og fornøjelse deraf og paa samme tid hjælpe til at minderne om deres slægt kan blive opbevaret.

De, som endnu har sine nybyggerhuse staaende, bedes om at jende „pictures“ af dem, tillige portretter af de gamle indvandrede. Biografiske optegnelser og portretter af afdøde pionerer maa skaffes af deres efterkommere om muligt, og paa de steder, hvor der bor nogen større flok af Numedøler bør nogen som er godt kjendt med forholdene paa stedet, skrive jettlementes historie. Alt saadant vil blive taget ind i historien til minde om nybyggerlivets dage.

I optegnelsen maa enhver nøie huske paa at skrive sit eget og sine forældres gaardsnavn, sin hustru og hendes forældres gaardsnavn, samt prestegjæld eller bygdelag de er fra. Saa-danne enkelt navne som f. eks. Ole Pederson, Meier Larson, Margit og Magnil osv. giver liden eller ingen oplysning om den slægt de nedstammer fra. Læg merke til anvisningen paa optegneljesblanketten.

For at lette optegnelserne vil lister med trykte spørgsmaal at bejvare blive jendt til alle, som forlanger dem, samt kopi af lagets konstitution. Saaer mange vil jende efter dem. Da lagets historieskriver er paa rejse i Norge, maa de udfyldte lister jendes til undertegnede eller lagets sekretær.

Jeg vil med det samme minde om, at Numedalslagets næste aarsmøde er bestemt til at holdes i Fargo, N. D., den 12te Juni 1912.

Erhødigst

S. S. Strøm,

Lagets formand

Gillsboro, N. D., 23de Nov. 1911.

De første Numedøler som bosatte sig i Clayton Co., Iowa.

Af P. T. Peterson Ederklep.

Da jeg af forskjellige af mine venner i Numedalslaget er blevet opfordret til at prøve at skrive op noget om de første jettlere her i Clayton Co., jaa skal jeg gjøre hvad jeg kan i den retning. Men da jeg for en stor del maa stole paa hukommelsen, jaa blir det ikke jaa godt som jeg skulde ønske at se det, og jeg har heller ikke nogen lærdom at stole paa og hjælpe mig igennem; jaa jeg vil bede læserne være overbærende og milde i sin dom over en som jaa at sige har jarmet hele sit liv, og gjør det fremdeles ogsaa. Man kan nu ikke vente jaa meget heller, naar man tager alt i betragtning.

De første Numedøler som bojatte sig her i Clayton Co. kom her i August 1846 og deres navn er Ole S. Valle og Ole Kittilsland. De tog sig land nogle faa mil i sydøst fra St. Olaf, og de levede her i flere aar. Deres hjemsted var ikke mer end 14, 15 mil fra McGregor, saa at i den henseende var de godt stillet, idet ikke havde langt til marked for sin hvede, ikke at forglemme smør og eg; thi de ting skulde jo underholde familien, mens hveden skulde bruges af far sjæl til at betale gjeld og andre udgifter. Det var ikke længe før der efter disse to kom flere norske, som tog sig land i nærheden. Den som jeg tror kom først var min gamle nabo Ole Herbranson. Han kom fra Muskego settlementet i Wisconsin, hvor han havde boet en 5 aars tid, og han var ogsaa med at bygge den gamle kirke der, — den første norske kirke her i landet. Baade Herbranson og hans hustru Sigri var numedøler. Disse tre er saavidt jeg kan erinde de første settlere her. Jeg kjendte dem og deres familier. Mange aar gammel var jeg nok ikke da, men husker de to førstnævnte godt, da de var her og besøgte fader af og til. Efter nogle aar solgte Ole Valle sit hjem og flyttede til Winnebief Co., hvor han ogsaa blev en af de første pionerer. Ole Kittilsland solgte ogsaa ud senere og flyttede længere vest, men hvor han reiste hen er mig ubekjendt. Ole Herbranson, derimod, solgte ogsaa sin farm syd fra St. Olaf, og kjøbte sig land 3 mil vest fra byen og her levede han resten af sit liv. Hans familie har været mine gode naboer hele mit liv, og de som er igjen bor der fremdeles. De to gamle er flere aar siden døde.

Som jagt, flere og flere norske kom og satte sig ned, thi landet var godt og billigt, og her havde de hvad de bedst trængte, nemlig, nok græs eller havnegang til kua, og saa en overflod af skov og vand. Men for at saa disse ting, som nok er gode at have for alle og enhver, saa reiste de over noget af den

rigeste og bedste prairiejord som kunde tænkes. Det kunde jo ikke være nogen mening i at sætte sig ned der hvor der ingen ly var for altslags veir og vind. Nei, da var det bedre at ha sig ind mellem bakker og skog, og det gjorde de. De fik nok ofte angre derpaa naar de maatte til at grubbe væk skoven og arbejde sig op nogle „filestykker“ at saa paa. Men var det ofte besværligt at rydde saa havde de det ogsaa bedre derefter end dem som bor paa prairien. Blev de ikke saa fort rige, tog de det med ro. De havde da alligevel sit levebrød, skjønt det ofte kunde være simpelt, og de var dog glade og fornøjede dermed.

I 1849 reiste min fader Torfel P. Ederklep fra Norge, hvor han siden 15 eller 16 aars-alderen havde reist vidt og bredt som framfar, og mange er de historier han kunde fortælle om den tid og de gjenordigheder de havde at gjenngaa. Han var født paa Ederklep i Numedal den 11te Februar 1817, og var saaledes noget over 30 aar da han kom her tillands. Han havde lagt sig op nogle hundrede daler i Norge, saa han var ikke saa blottet for midler som mange var. I følge med ham kom Embret R. Sanden, en broder til Herbrand R. Sanden, som fremdeles bor her og er en vel kjendt og agtet mand. Fader var 11 uger paa isen, men navnet paa skibet han sejlede paa er mig ubekjendt. Han kom først til Rock Prairie, Wis., hvor iaamange af de første norske først satte sig ned. Der var han et aars tid, og saavidt jeg husker han fortalte, saa kom han her til Clayton Co. 1850 og bojatte sig her i Wagner Township, hvor han likte sig saa godt at han levede her paa farmen til sin død i 1899, den 3die September. Han giftede sig 1852 med Gunild R. Bringstru fra Numedal. Hun kom her til landet i følge med Ole Dje og hans familie, som bojatte sig i Marion Township og hvor nogle af deres efterkommere endnu bor.

Disse pionerer, som jeg har nævnt, er altfaa de første sett-

lere her, og det var nok ganske tyndt settlet her i denne del af countyet, og det kan trygt siges, at de sik prøve alle nybyggerlivets forger og besværligheder. Deres huje var af den simpleste sort, for det meste bygget af „log“ og ikke ret store. Et loft til at sove i og et eller to rum nedenunder for hele familien. For sommeren havde de et lidet skur bygget til, som ovenn kunde sættes i naar heden blev for svær. I lang tid var det ganske simple og daarlige udhus for kreaturerne og grisene. For det meste var det halmiskur eller ogsaa log-stables. Det sidste var da storartet. Paa denne tid var der meget vildt, især hjort var der meget af, og det var ofte de kunde faa en god ret hjortekjød, naar de var heldige nok til at skyde dem. Dette varede i flere aar indtil en vinter, jeg husker ikke hvilket aar, jneen var meget dyb og der blev skare atpaa, saa hjorten blev omtrent udryddet den vinter. Prairiehøns var der en mængde af men de er nu ogsaa en saga blot.

Landet kunde jaaes her for \$1.25 pr. acre fra regjeringen. Det var ikke dyrt, men naar man betænker at man intet havde at begynde med og daglønnen var 50 cents og alting i forhold, kommer da hertil gjæld for overreisen og for okser og kreaturer og en stor barneskole at forjærge, saa sandelig var det ofte haardt nok. Og det tog længe før de kom saavidt at de kunde klare sig. Menter var omtrent saa høie som det gif an, og de den stakkels mand som ikke kunde møde sine forpligtelser! Jeg tænker der er mange, som maaste læse disse linjer, som vil tænke paa de gamle dage hvad gjæld betød og hvad den betyder den dag idag. Men trods alt, saa klare de sig saa godt de kunde, og efter hvert som de sik ryddet op sine farme, forbedredes deres kaar. Skarfolkene var flinke til alstags arbejde og kvinderne paa sin side stod ikke tilbage, baade til at arbejde og at jpare. Det er heller ikke noget som nogen behøver at skamme sig over endog den dag idag.

I begyndelsen af 50-aarene kom der stedje flere og flere fra mor Norge. Deriblandt kan nævnes Nymedølerne Knut Sanden med hustru og deres børn, Herbrand og Anne og Ingeborg. Embret den ældste søn kom, som før nævnt, over med fader, og han havde kjøbt sig land og bygget hus for sine forældre. Men uheldigvis paa reisen havde Sanden familien mistet sine kufferter og kister, og da de kom hid var de blottet for alt sit gods. Saa drog Embret ivei for at faa rede paa godset, og han fik det ogsaa, men det blev hans bane. Koleraen rasede paa den tid, og han fik den mens han var borte. Han kom hjem syg, og efter nogle dages forløb døde han og hans livs saga var endt. Hans land blev hans forældres hjem til de døde, og siden er det gaaet til hans broder Herbrand Knutson Sanden, som fremdeles bor der. Søsteren Anne døde ogsaa der paa farmen et aar siden. Hun var enke efter Ole Bjønstru, og havde efter mardens død flyttet tilbage til sin bror, som med familie tog godt vare paa hende saalænge hun levede. Den yngste datter Ingeborg blev gift med P. A. Blakstad og lever i Graften, N. Dak. Den gamle Sanden familie var velagtede folk og deres gæstfrihed og venlighed var kjendt af mange. Af de gamle pionerer selv kan jeg huske ofte den venlige modtagelse da jeg som liden gut fik følge far ned til Sanden, og det lille hyggelige loghus bygget tæt under et bjerg ved Roberts Creek, staar endnu idag for mig som et af de lyseste minder fra mine tidligste ungdomsaar. Tak for de gode, gamle minder!

Andre Nymedøler som kom disse aar var Wilhelm No, og min morter Vergith Haugen og hendes mand Tor og deres familie, som bestod af to gutter, Knut og Gunder. Ole blev født her i landet og lever fremdeles paa gamle farmen, og datteren Lora Haugen nu bosat i San Francisco, Calif. Knut og Gunder Haugen lever her i nærheden af gamle hjemmet paa hver sin farm. Wilhelm No levede i næsten 45 aar paa

sin gamle farm. Baade han og hans hustru er døde for flere aar siden. Efter at ha været i familien en 50 aar blev No-farmen solgt og deres 7 børn er nu rejst fra det gamle hjem. To af gutterne, Lars og Herbrand bor i Farmersburg. De andre 4 gutter Tor, Wilhelm, Gunder og Hans og deres søster Ragnhild lever i Hot Springs, Ark., og alle staar sig godt og lever vel. No familien var mine gode venner og kammerater i alle de aar som er hængaet og er det fremdeles, men det er sjelden at vi træffes nu som i gamle dage.

Blandt andre som kom fra samme bygd kan jeg nævne Ole Knudsen, Skredderen. Han lever endnu, en mand paa 85 aar. Han havde en stor familie — 10 børn, 5 gutter og 5 piger. Alle lever. 9 af dem er gifte og er rejst ud for sig selv. Den ældste datter Oline var gift med Halvor Njøsa, som døde 2 aar siden. Den yngste datter Susanna er ugift og har sit hjem hos Halvor Njøsa, som eier gamle farmen. Han har boet der i over 30 aar. Hans bror Tor lever paa gamle Svend Raggestad farmen og har boet der i mange aar. Svend Raggestad var en svoger til Wilhelm No, og levede her i mange aar i nybyggerdagene og flyttede i 70-aarene vestover.

Saa kommer vi til min fæster Birgith og hendes mand Ansten Blakstad. De bojatte sig paa hvad den dag idag her kaldes Blakstad-farmen og her boede de i mange aar og var godt og vel kjendte blandt de første nybyggere. Men af Blakstadfamilien er der nu ingen tilbage. Knut, den ældste søn drog til krigen og var med Sherman paa hans „march through Georgia.“ Paa veien blev han syg og døde i Virginia, og blev begravet der. Det eneste minde jeg har om ham er den dag han var hos far og mor og bad farvel. Jeg husker mor græd saa jaart da hun bad ham farvel og sagde til ham: Det blir vel sidste gang jeg saar je dig Knut; og han sagde paa sin rolige maade: Na nei, jeg kommer nok igjen. Men det blev nok

sidste gang, thi inden aaret var omme var begge døde. Peder Blakstad overtog nu farmen af sin far og farmede der i mange aar, men sluttede saa med det, og har nu i over 20 aar levet i Grafton, N. Dak. For 10 aar siden folgte han gamle farmen til Jakob Larson som nu bor paa den. Den ældste datter Anne Blakstad blev gift med Torfel Grøtte i Marion Township, en af de syv Grøtte brødre; og Ingeborg blev gift med Hans Olson af Decorah, hvor han i mange aar drev handel, vel kjendt under navnet Olson & Thompson. Han døde fornylig i Fargo, N. Dak. 83 aar gammel. Dmtrent samtidig kom min fæster Gunild Selgejon med sine to børn Peder og Anne. Hun tog sig land i nærheden af sine folk og levede der tilsammen med sin søn Peder til hun i 1881 døde. Hun var enke, idet hendes mand var død i Norge. Hun havde en hel del at gjen-nemgaa her i nybyggerlivet, men havde en god støtte i sønnen Peder, som tog sin del af arbeidet; og tilsammen byggede de op et af de hyggeligste hjem, som kunde tænkes og alt gik godt og vel. Peder Selgejon blev gift med Torand Glesne, datter til Ole Glesne i Green Co., Wis. Peder døde nogle aar siden. Mrs. Selgejon lever hos sin søn Hans Selgejon som bor paa gamle farmen. Anne Selgejon blev gift og levede mange aar i Goodhue Co., Minn., folgte sin farm der og rejste til N. Dak., hvor de tog land og hvor hun levede til sin død 8 aar siden i nærheden af Gilby, N. Dak. Hun var to gange gift, først med Peder Nilson en af Goodhue Countys første jettlere. Han døde der paa sin farm et par miles vei fra Zumbrota. Efter nogle aar giftede hun sig med Tobias Johnson som endnu bor ved Gilby. Skulde han træffe til at læse disse linjer, vil jeg hilse ham tak for sidst. Mange aar er hængaet siden vi første gang med hejsteskyds drog afsted til det gylndne vesten. Men er det længe saa er minderne tilbage.

I de aar som gik før borgerkrigen var de virkelige pioner-

dage, og tiden gik med haardt arbejde hele aaret. Om sommeren farmarbejde og fencng — hvem huffer vel ikke det forfærdelige fencngarbeidet! Jeg tør næsten sige, at af alt arbejde her saa var fencng det værste; og sliq en masse rails og post der skulde til. Uf! naar jeg tænker paa alle de sveddraaber jeg har sældet naar hejstene eller kua havde brækket ned fencen og enten reiste sin vei eller frydede sig i hvedefilen eller kornet. Og tror jeg tør paasta at fencngen tog op mer af farmernes tid end noget andet arbejde. Det er ikke mer end 30 aar siden barbed-wire fencng kom i brug her, og for flere aar var den ikke stort brugt heller, paa grund af den høie pris.

Jeg omtalte, at vore pionerer reiste over noget af den rigeste prairiejord som kunde tænkes, for at settle her. Mange af eder ældre, som læser dette, ved at det er den prairie som strækker sig vestover fra Mississippis skovene og helt til Farmersburg. Det er et aabent spørgsmaal om de tog saa skammelig feil deri alligevel. Vi som har levet her hele vort liv er nu af den mening at vi ikke vilde bytte med dem som satte sig paa prairien. Thi den fordums ødelæggelse af skoven er nu slut, og den er kommen til sin rette anseelse. Lykkelig er de, som har sparet af den nok til eget brug; men mange er det som ikke har noget igjen. Men „de æ forseint aa snyte se naar næsa er borte.“

Næst efter at have skabt sig nye hjem, begyndte de at tænke paa kirke og skole for sig og sine børn, og her staar jeg fast med henjyn til hvem som var den første prest her. Men jeg tror det var gamle Pastor Brandt. Han var ialfald en af de første; og efter Brandt kom Pastor Køren. Den første norske kirke her i Norway menighed blev antagelig bygget i 1854 og den gjorde tjeneste i omtrent tyve aar. Skade at vi ikke kunde haat et billede af den. Det var nok ikke efter stasen der den stod — kun et hus foruden taarn eller klokke. Beggene bestod bare af almindelig sidding, ingen udvendig bordklædning eller prydselse.

Bænkene var almindelige planker lagt paa store affaarne træstubber af passelig høide. Gulvet var ganske bra; og prædikestolen og alteret tog sig noksaa godt ud. Og for den sags skyld det Gudsord som her blev forkyndt og udlagt lød for vore øren. i de simple omgivelser lige saa mægtigt og alvorligt som nu. For os som var tilhørere, tog det sig storartet og imponerende ud, det er vist. Her i gamle Norway pioner kirke har jeg og min slægt været mange, mange gange, baade til gudstjeneste og paa skolen. Thi her havde vi vor norske skole i flere aar. I aarenes løb blev mange fortmalede kister baarne ind og det sidste blif kastet paa en eller anden pioner, som havde lagt sig til den sidste, evige hvile, og den gamle, vel kjendte sang: Svo ved hvor nær mig er min ende? — lød saa vemodig og høitidelig under kirkens simple tag. Na, tunge ere ogsaa de gamle minder for mange af os, og under skrivningen af disse linjer om gamle dage dukker der op mangt og meget, som har haendt men som rummet ikke tillader her at tegne ned.

Vor første kirke var som sagt, brugt i over 20 aar og den var ofte saa fuld af folk at det var ikke noget rum tilbage, og det var heller ikke blot ved visse høitidsfester, men det var saa for det meste til hver messje eller prædiken. Efter at Pastor Køren forlod os havde vi Pastor Sjøorth, som var her i flere aar; og tager jeg ikke feil virket han som prest til 1869, da vor gamle og kjære velkjendte prest Ole Waldeland modtog kaldet for Norway, Marion og Clermont menigheder. Her virket han som prest i over 20 aar, og det var mens han var prest, at der blev bygget nye kirker i alle tre menigheder, Norway og Marion i 1874 og Clermont kirken ved jeg ei bestemt hvad aar det var, men det forekommer mig som den skulde være bygget først. Efter Pastor Waldeland havde vi to prester, G. Gjerstad, en 7 aar og siden Pastor Tanner. Og nu i flere aar har vi haat Pastor Arvesen til prest.

Af religionsfjolelærere og kirkefjngere har vi hadt ikke faa faa. Den fjørste i rækken, fom jeg erindrer og tror næsten var den fjørste er Steen Amutson. Han virket her en tid, hvorefter han reiste til St. Ansgar og satte sig ned der fom farmer og blev der til sin død. Baade han og hans hustru var Numedøler. Efter ham havde vi Jørgen Tellefsen i længere tid, og jeg er vijs paa, mange af eder ældre husker ham. Saa en tid var det Guttorm Gregerson, og husker jeg ikke fejl, faa har jeg for ham faat staa i furtefroggen flere gange og siddet inde og lært mine lekser mens de andre var ude. Det var nok haardt da, men dog tror jeg nu, at jeg fik ikke mer end jeg fortjente. Han er, fom alle ved, fra Numedal og har nu i mange aar boet i Highland Township fom farmer, og er af alle, fom kjender ham, agtet og æret. Han er en af dem fom efter bedste evne har hjulpet til med vort bygdelag baade i ord og gjerning; og jeg vil herved takke ham for hvad han har gjort for os. Dernæst havde vi numedølen Ole Larsen til fjolelærer en to eller tre aar. Han blev gift med Anne Herbranson, datter til Ole og Sigri Herbrandson. Ole flyttede til Douglas County, Minn., ikke langt fra Evansville, hvor han levede resten af sine dage, og døde flere aar siden. Hans familie bor der endnu. Efter ham havde vi S. Hæsjell i længere tid, og fom hans efterfølger kom G. Normontan fra Arendal i Norge. Da han reiste kom Martin Rønneberg, om hvis død vi læste i høst i „Skandinaven“ og om hans gave til Wittenberg Hjemmet. Det var mildest talt en underlig fjruer. Jeg husker og kjendte ham godt, da han havde sit hjem her hos fader i længere tid. Af andre fom har været lærere her kan nævnes M. Olmen, W. Gilje, N. Olsen, Willars, Benjon, M. N. Fjerve, Syttad, og nu har vi student Hans Waag. John Nune og Blickefeldt var her den tid Waldeland var prest, i de fjørste aar han var her.

Jeg vil her tilføje, at for tre aar siden blev den kirke fom

blev bygget i 1874 revet ned og vi har nu en prægtig kirke med alle bekvemmeligheder fom er nødvendige. Altfaa er det den tredje siden menigheden blev organiseret i 50-aarene. Saa langt med det kirkelige arbejde her i Norway menighed. En hel del mere kunde skrives derom, men dette faar være nok.

Af andre Numedøler, fom kom her i begyndelsen af 60-aarene, kan nævnes Thor Tandberg og Hustru Thora. De kjøbte sig land ved Roberts Creek, og der levede de til sin død. Thora Tandberg døde over 30 aar siden og Thor en 14 aar siden. De havde 5 gutter og 3 piger, af hvilke 3 er øde: Ole Tandberg i S. Dak. for mange aar siden, og Stener døde hjemme over 20 aar tilbage. John og Lars lever i S. Dak., og Keiar, fom nu eier farmen, er i Norge paa besøg for anden gang. Luri, den ældste af pigerne, lever i Chicago, og er enke. Gro døde i Chicago nogle aar siden. Bergith giftede sig og reiste vestover, og fom jeg har hørt har man ikke spurgt til hende paa lang tid. Tandberg familien er godt og vel kjendt baade vidt og bredt. John og Steinar drev med træfemaskine her i mange aar i nybyggerdagene, og senere drev de med hestehandel og andre spekulationer. Nu er ingen af familien igjen, da Keiar, fom eier farmen, ikke har levet der paa flere aar. Men mange er det fom husker Tandberggutterne. En af dem fom kom senere var Talleik Grøtrud med en stor familie. De bosatte sig i nærheden af Thor Tandberg, hvor de boede i mange aar, indtil de fik Dakotafjebere og drog vestover og har levet der, for det meste fom farmere.

Saa maa jeg ikke glemme min onkel Ole N. Bringstru. Denne historie vilde ikke blive fuldkommen skulde jeg udeglemme ham, da han var hele fjettlementets fjomager og den største fjasmager fom kunde tænkes. Han kom hid i slutningen af 50-aarene; og da han var ugift, faa havde han de fjørste aar sit hjem her hos far og mor, og senere paa Gaugen hos sin fjøster

Bergith. Der havde han sit hjem da han døde i 1899 omtrent 82 aar gammel. Han var velkommen i hvert hus, thi naar Bringstru'n kom kunde man være sikker paa, der blev liv i alting. Og han kunde nu fortælle kvindfolkene saa mange skrøner at de ofte blev uklare; men da var han i sit element, det var just det han vilde. Men det varet sjelden længe før alt var godt igjen. Naar han ikke drev skomagerhaandverket saa drev han i mange aar og grubbet op skogland; og han har grubbet mange acres i sine dage her i Countyet. Det vilde ha været værd meget nu havde jeg havt onkel til at hjælpe mig om nybyggerlivets historie, thi han havde et minne som saa, og han kunde fortælle selv den simpleste historie saa man kunde le sig næsten fordærvet. Forresten kan jeg sige, at hans mage i det stykke har jeg aldrig truffet. God og snil var han, saa det kan siges om ham at han havde venner hvor han kom, og store og smaa var glade i ham, og mange savnede ham som en af sine bedste venner da han døde. Fred med dig du kjære onkel! og tak for alle glade stunder du gav os.

Da borgerkrigen brød ud var Norway jettlementet vokset stort og stærkt; thi næsten alle jettlerne havde store familier, saa her var megen ungdom og det var ikke saa haardt at saa hjælp med farmarbeidet som det er nu tildags. Men den ene efter den anden rejste ud fra hjemmet længere vest, hvor de jatte sine mærker. Da krigen rasede var der forskjellige staute Numedøler og andre i syden for at kjæmpe for nordstaternes sag. Knut Stjernes var en af dem, en stor, stærk mand i sine bedste aar, og han behøvede sin kraft; thi i slaget ved Stone River blev han rammet af syv kugler, men alligevel kom han sig og kom hjem og blev gift her i jettlementet med Martha Lien, og de boede paa en farm i nærheden af St. Olaf. Knut døde i 1874 som følge af sine jaar. Hans hustru levede paa farmen til sin død flere aar tilbage; og sønnen Knut er den eneste af

den familie som er igjen her. De andre bor i vesten med sine familier. Eilev Sjelle og Halvor og Peder Larson, og som før nævnt Knud Blakkestad, rejste til krigen. Halvor Larson lever her fremdeles paa sin farm i Highland Township. Han var med 15de Wisconsin regiment. Hans bror Peder døde i Gunders, Iowa, over et aar siden. Søs Larson, deres bror, var ogsaa i krigen og lever nu i Kristiania Norge. Eilev Sjelle levede her i jettlementet mange aar men folgte ud og rejste vest. Han var en rastløs mand, drev med forskjellige ting, og flytted fra sted til sted, længere og længere vest. Jeg har hørt at han er død flere aar siden. Disse er alle jeg kan huske af Numedals æt, som var i krigen herfra.

Lars Valle en broder til pioneren Ole Valle var ogsaa en af de ældste jettlere her og levede en tid syd om St. Olaf, folgte senere ud og kjøbte en farm her i Wagner township. Han havde en stor familie, som alle har skicket sig vel og lever godt. 5 af dem bor i omegnen af Clear Lake, Iowa, alle farmere. Kun to af gutterne er igjen her, Halvor og Louis. Den sidste eier gamle farmen og er gift. Halvor, som er ugift, har ogsaa en farm i nærheden af gamle hjemmet, men har sit hjem hos Louis. Lars blev gammel, omtrent 88 aar og døde et par aar siden. Hans hustru Helge Valle døde en 6 aar siden. Valle familien er altsaa en af de ældste, og til deres ros kan siges at de er ægte norske alle sammen, ingen har glemt sit norske sprog.

Her maa jeg berette lidt om det første norske barn som blev født i Countyet, nemlig Jøran Torson, datter til Ole Valle. Hun blev født paa sin fars farm syd for St. Olaf; den 20de September 1846. Hun var to gange gift. Med sin første mand, hvis navn jeg ikke bestemmer husker men tror var Kristoffer Jon, boede hun i længere tid i nærheden af Hartland, Minn. Efter hans død var hun for det meste hos sine folk nær Decorah ind-

til hun for omtrent 20 aar siden blev gift med Lars Torson Kaaningsrud. De levede her i flere aar paa farmen. Saa flyttede de til St. Olaf, hvor hun til sin død levede agtet og æret af alle som kjendte hende. Hun havde ingen børn, men var en god forstandig moder til sine stedbørn, Lars Torsons 5 børn, og de holdt af hende ogsaa og tog godt vare paa hende i hendes sidste ungdom. Hun fik slag og døde en uges tid derefter, for omtrent et aar siden, i Mars 1911, og blev paa Norway menigheds gravplads lagt ved siden af sin mand Lars Torson, som var død en 3 eller 4 maanedes forud.

Lars var søn til Hans Kaaningsrud, ogsaa en af vore gamle, agtede pionerer, som var fra Numedal og kom over i begyndelsen af 60-aarene, maaske lidt før. Han havde ogsaa en stor familie, som nu for længe siden er rejst ud fra hjemmet. Torson døde mange aar siden, men hustruens Eli levede til et aar siden og blev over 90 aar, og var altsaa en af de ældste i bygden. Hun lukkede sine øjne paa gamle farmen. Tilhørende Kaaningsrud familien og boende her, er Martha gift med Herbrand Sanden. Anne, ugift lever her i nærheden. Agnete, enke efter Amerikaneren Judge Crary, har stor familie. Hans, den yngste af dem og min gode ven og skolekammerat, lever nu i Canby, Minn. Den ældste søn Thore lever ogsaa i Minnesota, men hans bopæl husker jeg nu ikke, men tror det er ikke langt fra Canby. De andre af Kaaningsrudfamilien er rejst vest og deres hjemsted er mig ubekjendt.

Aslag Olson var fra Numedal ligesaa hans hustru Gro. De bor ikke langt fra St. Olaf. Hans store familie paa 7 gutter og 3 piger har alle artet sig godt og er her fremdeles og driver det godt, alle farmere undtagen Martin, og alle gifte. En af døttrene er gift med Elling Sønstegaard, en af Numedalslagets direktører. De har et hyggeligt hjem paa sin farm nær St. Olaf. Den ældste søn Gullik lever i Cavalier Co.,

N. Dak. Aslag Olson døde 1896 men hustru, Gro, lever og er rask og rørig.

Saa har vi familien til Tallek og Bergith Ulberg. De boede i nærheden af Ole Herbranson og er af de første settlere her. Begge er mange aar tilbage døde og deres ældste søn Tolleiv eier farmen og lever der og hos ham bor søsteren Saldis og Gullik og Gisle. Peder bor i St. Olaf og driver urmagerforretning. Turi er gift med Julius Pederjon og lever bortved Turkey River nogle mil fra Elkader. Der bor ogsaa den yngste datter Kari, gift med Hans Hanson. Alle lever vel, og jeg vil tilføje at Ulbergfamilien er af mine nærmeste naboer og vi har haft omgang med hverandre hele vort liv. Blandt andre fra samme bygd er gamle John Bjønningstru, hans hustru Bergith og deres familie bestaaende af sønnen Ole, som blev gift med Anne Sanden og datteren Helga gift med Toften Grønneslaata. Bjønningstru familien var vel kjendt i en stor omkreds, og deres gjeftfrihed og forekommenhed er godt kjendt af mange som endnu lever. Det var hyggeligt at komme til Bjønningstru; thi de gjorde alt de kunde for enhver som kom. Med undtagelse af datteren Helga, nu boende i St. Olaf er alle døde, og deres hjemsted er komne i fremmede hænder.

Goe Tufta lever nu paa Ole Bjønningstruds farm. Han er fra Numedal og har levet her alle sine dage, da han var ganske ung da hans forældre kom her tillands. En af hans søstre, Guri, er gift med gamle Johans Grøtte fra Hallingdal, den yngste, og jeg tror den sidste gjenlevende, af de 7 Grøttebrødrene. De er alle saa vel kjendte at jeg ikke vil her skrive noget videre om dem. Jeg kjender mange af Grøtte slægten. De er og har været mine gode venner gennem livet. Jeg hilser dem, om de læser dette, med tak for sidst og beder dem huske de gode gamle dage da livet var lyst og godt. Tiden er gaat men minderne er tilbage.

Dette er saavidt jeg kan erindre alle; har jeg glemt nogen jaar de ha mig undskyldt. Jeg har efter bedste evne søgt at gjøre alt saa greit som muligt for dette settlements vedkommende. Der er en hel del Numedøler i Marion og Clermont og Highland menigheder, men deres historie vil jeg overgive i bedre hænder, idet jeg tænker og haaber Guttorm Gregerson vil tage haand med i arbeidet. Og da han er stillingen bedre voksen end jeg nogenjinde bliver, haaber jeg vi snart jaar høre fra ham.

Jørend jeg slutter vil jeg tilføie lidt mere om mig selv og mine søskende og om min mor. Hendes navn var Gunild Bringstru og var ved sin død 46 aar. Hun døde i barselseng den 13de April 1866, idet hun nedkom med tvillinger hvoraf den ene levede, min eneste bror Knut. Han blev opfostreret hos min moster Bergith Sougen, hvor han var i halvandet aar. Jeg var dengang kun 7 aar, saa mine erindringer om mor er ganske som en drøm. Fader sad altsaa igjen med en flok af 7 børn, 5 piger og 2 gutter. Den ældste søster Anne var blot 13 aar, saa at far havde noget at tænke og tage vare paa, det er sikkert. Men paa en slags vis gif det dog. Vi børn klynget os til far og saa op til ham som vor eneste ven og beskytter og han var ogsaa god og snil mod sin familie. Han oplevet at se alle vokset op med egne hjem før han døde. Jeg husker hvad han jagde den sidste sommer, da han fik høre at Knut havde kjøbt sig land i Dakota: Ja, nu er alle mine forsørget. Han var glad over at alle kunde klare sig selv. Det var ikke saa lidet at tænke paa for den trætte, gamle pioner, at se at hans stræve og arbeide havde baaret frugt.

Min ældste søster, Anne, styret huset til hun i 1877 blev gift med Ole Fønstelien, ogsaa fra Numedal. Siden tog de andre afvekslende del i husstellet til de alle var gifte. Ingeborg, den næstældste blev i 1881 gift med N. S. Tollefson. De

lever nu i Brown County, S. Dak. Min tredie søster Gunild blev ogsaa gift i 1881 med Anulf Steenson. De har hele tiden levet i Cummings i Traill Co., N. Dak. Kari blev gift 1883 med Kristen D. Glesne, og de har siden boet i Green Co., Wis. Hun er nu enke men har 4 voksne børn, alle gutter. Hendes nærmeste by er Browntown. Min yngste søster Bergith blev gift med Even Glesne i 1886, og de bor paa sin farm nær Norway kirken, og er mine nærmeste naboer. I 1884 kjøbte broder Knut og jeg gamle farmen, og far levede resten af sit liv hos os. Alt gif godt og vi kjøbte mere land ind til farmen saa den nu er 340 acres ialt.

Jeg blev gift i 1896 med Sigrid R. Song. Hendes hjem var i Marion township, og hendes forældre fra Hallingdal. Vi har tre børn, en pige og to gutter. Nellie er nu 15, Thomas 13 og Clarence 11 aar. I 1899 kjøbte jeg ud min bror Knuts del i farmen, og han reiste da til Traill Co., hvor han kjøbte T. T. Røsteigens farm paa 540 acres og bor der. Han blev gift derude med Margith Olson. Hendes gaardsnavn kjenner jeg ikke til. De har 4 børn. Jeg tilføier at da T. T. Røsteigen og hans bror Halvor kom til Amerika i 1877, kom de først til far og var her en tid før de reiste længere. T. T. Røsteigen en af Numedalslagets embedsmænd og en ægte Numedøl. Ligeledes hans bror Halvor, som nu i høst med sin hustru er reist til Norge for tredie gang; men om han mener paa at jette sig ned der er mig ubekjendt. Men umuligt er det ikke heller, thi efter som jeg hører har han ikke levet en 15—18 aar i Marshall Co. for intet. Skulde Halvor læse dette vil jeg spørge om han husker den gang jeg og hans bror Tosten kom gaaende tilbage efter Tostens prægtige heste havde prøvet at kjøre os ihjel paa veien til Grand Forks. Det var svære springere og Tosten roste dem skrækkeligt. Men havde jeg saat min vilje frem, saa skulde jeg sfudt dem ned da de tredie gang

forføjte at dumpe os udover en bro. Jeg var fint den gangen paa de elendige bronchos.

Min far og gamle Tosten Røsteigen var bøndre. Tosten var den ældste og far den yngste af en familie paa 9. Af mine søskende er der 5 af os som tilhører Numedalslaget, og det er nu ikke saa værst. Hvis alle gjorde ligedan vilde vi snart blive talrige. Men det er en stor del som holder sig tilbage af forskjellige grunde. Det er ikke ret. Vi burde alle hjælpe lagets styrelse, ialfald jaapas at vi fylde ud de blanks som er sendt til saa mange, men som man aldrig hører mere til. Vi skulde være mere end villige til at støtte dette arbejde, og det vilde ikke tage megen tid at gjøre det heller.

Men jeg begynder nu at komme ind paa noget som ikke angaar Clayton Countys gamle pionerer, og jeg maa selvfølgelig holde mig til teksten. Det er vel intet settlement som er mindre skrevet om end dette vort gamle norske settlement, som vi næsten kan falde porten til det fjerne vesten. Hvor mange er det ikke som i sin tid har været her en tid og samlet sig midler nok til at fortsætte veien til senere hjem. Sjelden eller aldrig ser man noget herfra naaget vi ligger lige i nærheden af den gamle livlige by McGregor, hvor saa mange hvedelæs blev ført ind og solgt for hvad man kunde saa. Det var trafik i McGregor paa alle omraader. Hvem er det ikke som husker de lange rækker med vogne, som fyldte byen fra ende til ende, og mange lange stunder maatte vente sin tur. Ude fra byen var der mange steder hvor man kunde saa vande sine heste og saa sig en reisedram og noget at bide i; thi man blev jo trøst af at sidde og vente saa længe. Af saadanne steder kan nævnes White Springs og Bull's Head, samt flere. Mangen dram blev drukket og mangt et opgjør blev gjort, som enhver som husker den tid vil erindre. Meget kunde skrives om hvad brændevinet kan udrette somme tider, men lad glemjens mørke

hænge derover. Lad os heller se alt fra den gode, gamle tid med tafnemmelighed i vore hjerter, og sige, at naar enden er god er alting godt. Vi kan i sandhed være glade og stolte af vore forfædre for hvad de har gjort for os. Lad os da som ægte pionerbørn og norske hædre deres minde. Det er alt vi kan gjøre for dem. Lad os ikke glemme far og mor, som i de simple hytter og loghuse, ofte i jordkjeldere, stred for os og sig selv, ofte i yderste fattigdom. Mange af os er det, som aldrig drømte, at vi nogensinde skulde saa det saa godt som mange har det nu. Derfor siger jeg tilslut: Tak I gode, gamle pionerer for hvad I har gjort for efterslægten. Tak for hvert et godt formaningsord, I sendte med os paa veien. Tak for at I lærte os at agte og elske vort folk og det gamle fædreland. Mit ønske er, at vi alle maa gjøre det samme for vore efterkommere.

Pionerhjem bygget af Torfel P. Ederfley omtrent 1850 i Clayton County (nær St. Olaf), Iowa. Her holdtes den første konfirmation af norske vestenfor Missisjippien.

Hundredaarsfejsten i Minneapolis 17de Mai 1914.

Fra „Sanger-Gilfen“ 5te Feb. 1912.

Den ottende November ijjor blev der i South Side Commercial Club lokaler i Minneapolis afholdt et møde, der i mange henjender vil faa en vidtrækkende indflydelse paa be-
givenessernes gang blandt os norske i Amerika i 1914.

Det var repræsentanter for de samlede norske bygdelag, som her havde sat hinanden stevne. De vedtog enstemmig resolutionskomiteens forslag, at bygdelagene skulde afholde en fælles syttendemaifest i Minneapolis 1914. Som et biforslag blev det vedtaget, at arrangementskomiteen skulde bestræbe sig for at faa de norske sangkræfter her i landet til at delta i festen.

Som formand i arrangementskomiteen valgtes den mand, der først udfastede tanken om festen — „bygdelagenes fader,” Prof. N. N. Veblen. Komiteen blev bemyndiget til at udligne \$2000 paa lagene som et garantifond.

Der er mange kræfter, som gjærer og bruser naar tanken paa 17de Mai 1914 kommer paa bane. Vi sangere har vore egne specielle opgaver at løse — jærlig norgesforet — og mange planer er under overveielje. „Sønner af Norge“ gaar og faa og brygger paa mangt og meget i anledningen. Store planer er i opseiling fra den kant. Men alt hvad sangerne og Sønner af Norge kan gjøre blir som smaat at regne, naar de samlede bygdelag tar sig sammen til et løft. Naar man undtar de store kirkesamfund er der ingen bevægelse, som har slaat faa dybe rødder blandt vort folk som bygdelagsbevægelsen. Om den kan man med sandhed benytte digterens ord, at den begyndte som en juven i fornet sommerdag og voksede til en bruken i fløgenes tag.

Blandt vore 25—30 bygdelag er der flere, der hver for sig tæller mere end dobbelt faa mange medlemmer som hele vort

sangerforbund. Og der synes ikke at være nogen grænse for deres vækst. Alt hvad der i vort daglige liv skiller og splitter os norske — kirkelige, politiske eller kulturelle anskuelser — gaar her op i en højere enhed. Bygdelagene er i virkeligheden den bredeste repræsentant for Norge i Amerika. Vi tilhører alle et eller andet bygdelag. Om vi endnu ikke staar paa rullerne som medlemmer, faa er det bare fordi vi endnu ikke har fundet ud, i hvilket bygdelag vi hører hjemme, eller fordi vort specielle bygdelag endnu ikke er dannet. Men vi kommer der alle sammen — før eller senere.

Naar nu alle disse bygdelag skaar sig sammen til fest, til hundredaarsfest syttende Mai 1914 — da durer det ude paa prærien. Da blir der styr i Besterheimen. Da blir der fest i alvor. Fest som duger. Fest, som spørges i hvv kongeriger — den første virkelige norske folkfest, som nogensinde har været afholdt paa Amerikas jordbund. Fra nær og fjern vil de komme. Fra øst og fra vest. Fra nord og fra syd vil de komme. De norske. Med sine sønner vil de komme de gamle vikinger. Med sine døtre kommer de, med nær slægt, og med fjern slægt, med alt, som har norsk blod i sine aarer.

Intet skiller. Intet splitter. Unge og gamle, mænd og kvinder, børn og Oldinge. Blomstrende jenter og lidt tilaars ungkarer. Lyftige ungdommer og sindige pebermøer. Enten og faderløse. Synoden og Den forenede, Hauges folk, og Unitarierne. Rasmus B. Anderson og B. Amundsen. Holand med Diejerud og Slom. Kirketidende og de hemmelige jelskaber. Læge og lærde, halte og blinde, hængehoder og glade borgere, massefor og elitefor, sangere og israalhalse. Farmere og forretningsmænd, prester og professorer, haandværkere og arbejdere, doktorer og signefjerringer, sagsførere og andre briompeiser. Kensingtonstenen, mindegaven, Sagengs træskemaflene og den norske Amerikalinje, guldkibet og kobbergruberne

i Dnygenfjorden. Paa jernbane kommer de. I baade ror de. I automobiler kjører de. Med sine hejt og med team. Med firspand De gaar, de rider, de løber. Sublende vælter norønastammen sig som en uhyre havbølge over Minneapolis og drukner alt i et hav af jyttendemai begejstring.

Det er selvsagt, at en sliq fest vil faa en afgjørende indflydelse paa alle andre tilstelninger blandt os norske i 1914.

Fester vil der bli, større eller mindre over hele Amerikas land. Overalt hvor norske folk bor vil de samles og paa en eller anden vis hylde gamle Norge. Men alle disse fester vil bli mere eller mindre lokale i sin karakter. Bygdelagenes fest i Minneapolis vil bli det store glanspunkt, hvorom hele det norske folk vil samle sig — den eneste virkelige norske folkfest i Amerika. — Der er mange spørgsmaal, som paa mange vis berører os sangere. Det træffer sig ind, at vor regulære sangerfest falder ind i 1914. Det jer ud, som om der vil bli mange og store vanskeligheder i veien for denne sangerfest.

Ført og fremst norgesforet.

Vi tør vel gaa ud fra, at en ganske stor flok vil drage afsted. Thi norgesforet vil repræsentere sanginteressen og sangerenthusiasmen som intet andet blandt os. For mange af os vil færden staa som opfyldelsen af en livsdrøm, som den største begivenhed i deres liv.

Norgesforet vil nødvendigvis opsluge saa omtrent al sanginteressen i det aar. Alt andet vil bli sat tilside for at norgesforet kan bli saa godt som muligt. Vaade de, som gaar med og de, som blir hjemme vil ha lige stor interesse i at foret skal gjøre sine sager saa godt som muligt, at det paa en værdig maade kan repræsentere os i Norge.

Under saadanne omstændigheder vil f. eks. alle sangøvelser udenom de sange, som norgesforet øver bli omtrent umuliggjort. Man kunde jo omgaa denne vanskelighed ved at vælge

de samme sange for sangerfesten som norgesforet øver. Programmet for sangerfesten her i Amerika vilde da bli det samme som norgesforet vælger for sine koncerter i Norge.

Men dette vil ikke løse vore vanskeligheder. Hvis sangerfesten henlægges til den almindelige tid — Juni, Juli eller August — saa vil jo alle de sangere, der drager paa norgesfærd, forlæggt være i Norge.

Under disse omstændigheder — med en mængde af vore ledende sangere og instruktører i Norge — tør det vel være mere end tvilsomt, om en sangerfest et eller andet steds i Nordvesten vil kunne være istand til at hævde sig, om den vil kunne gjøre regning paa den finansielle, musikalske og sociale støtte, som er absolut nødvendigt, om den skal bli en succes.

Til alle disse vanskeligheder kommer saa hundreedaarsfejten i Minneapolis. En mængde af sangerne vil gjøre store anstrengelser for at kunne delta i denne folkfest, og de vil prøve at indrette sine ferier sig, at de kan være der. Og der er mange blandt os, som baade af finansielle og andre grunde ikke kan gjøre regning paa mer end én ferietur om aaret.

Hvis man trods alt holder fast ved tanken paa en sangerfest i 1914, saa synes kun én mulighed aaben — en udvei, der jo i virkeligheden ligger i ublende nær. Vi kan henlægge vor sangerfest til Minneapolis og holde den samtidigt som bygdelagene holder sin kæmpefest.

Det er mere end sandsynligt, at Norgesforet før sin afreise vil optræde ved nogle koncerter her i Amerika — i Minneapolis, Chicago og New York. Al sandsynlighed taler for at det kommer til at optræde i Minneapolis den 17de Mai.

Det er klart, at alle som har det rette sangerblod i sine aarer vil gjøre alle mulige anstrengelser for at høre norgesforet — vort kælebarnd, vort elite-massefor. Naar de da samtidigt kan ta ind jubelfesten, saa kan vi temmeligt sikkert gaa ud fra,

at omtrent alle jangere i Nordvesten, som kan krybe eller gaa, vil være i Minneapolis syttende Mai 1914.

Saa, jangerne vil være der, og der vil bli jangermoro og jangerkafas. Men om der vil bli nogen jangerfest i egentlig forstand tør være mere end tvilsomt. Festsomiteen vil ta imod norgesforet med aabne arme. Dets koncert vil danne et straalende led i festlighedernes række. Alle vil høre norgesforet. Der vil formodentlig ogsaa bli endel sang af twillingbyernes samlede for. Men udenom dette er det tvilsomt om festkomiteen kan strække sig. Kjender jeg Minneapolis-jangerne ret, vil de gjøre alt muligt for at gjøre det hyggeligt for de tilreisende jangere. Men deres tid og energi vil være altfor meget optat af selve hundredaarsfejsten til at de samtidigt kan klare en jangerfest paa sine hænder.

Hvordan vi snur og vender paa det synes alle veie stængte for en jangerfest i 1914, saaledes som vi er vant til at se den. Men det er vel heller ikke saa nødvendigt. Hundredaarsfejsten med alle sine festligheder, norgesforets koncert, jangermøder og jangermoro vil vistnok tilfredsstille selv de mest sanginteresserede.

Jeg har desuden hørt som et løst rygte, at Chicago-jangerne saa smaat tænker paa at indbyde til et jangerkafas, naar norgesforet afholder sin koncert der efter tilbagekomsten fra Minneapolis. Men jeg kjender ikke nok til jangerforholdene i hjempebyen til at udtale nogen mening herom.

Dr. J. R. Nammoestad.

Albert Lea, Minn., 1ste Feb. 1912.

Til „Samband.“

Hr. redaktør af „Samband!“

Jeg vil bede om lov til at jende en hilsen til „Samband“

og dets redaktør og læjere. Endifjønt jeg ikke er lovlig medlem af Valdrislaget, saa er jeg dog om jeg vil sige medlem af „Samband,“ faar og læjer det hver maaned.

„Samband“ er voksen datter af Valdris Selsing, jeg liker dets indhold godt og har læst det med megen interesse. „Samband“ indeholder interessante jettlingshistorier og morsomme fortællinger fra moderlandet. Alle bygdelags formaal her i Amerika er behandlet. Medskrevet er noriskernes indvandring og jettling og strabadjer som noriskerne havde i den første jettlingstid, blandt Indianere og vilde dyr paa ukjendte trakter. Det er vel det egentlige formaal hvortil bygdelagene er dannede, og ved siden deraf er interessante fortællinger og tildragelser om folkelivet og folkets sæder og skikke. Vore gamle, stygge mord- og slagsmaalshistorier burde udelades i alle disse bygdelags skrifter. Det er kun at sætte baade sig selv og vor slegt i et sort lys, for vor efterlægt.

Hallinglaget har den ære og kan være stolt af at have redaktøren som lovlig medlem af Hallinglaget. Endifjønt han er Valdris, saa havde han en Hallingvinde til kjærring. Presterne siger naar de gifter en gut og en jente, at nu skal de omdannes til mand og kjærring og de to skal blive et og et kjød.

Derjom jeg ogsaa havde faat en Valdrisjente til kjærring, saa kunde jeg ogsaa faat været lovlig medlem af Valdrislaget. Men da baade jeg og kjærringi mi er kun ægte Hemsjødler, saa maa vi betragtes som Hemsjødler enten vi vil eller ikke. Men fattigfolk svælder ikke naar de har plenti smør og ost, og fedt sleff sætter sig ikke fast i haljen paa dem, og det tror jeg ikke det gjør paa Valdriserne heller.

Valdris var en af de bedste korn (byg), bygder i Norge. De havde svære store griser og mange to alen lange og brede fleisefinker hængende paa stabburet, til at tage af hele aaret

rundt. Hemsjedal og Vestre Slidre i Valdris var nabobygder, og Hemsjedal kunde ligesaa vel tilhørt Valdris som Hallingdal. Hemsjedølerne og Valdrijerne havde megen omgang med hverandre ligesaa meget som Hemsjedal og Hallingdal.

Hemsjedal laa adskilt fra det øvrige Hallingdal. Det havde sit eget tinglag, sin egen kommunestyrelse og egen sparebank.

For en 30 a 40 aar tilbage var stor indvandring til Vestre Slidre i Valdris fra Hemsjedal, saa der var en hel bygd med Hemsjedøler. De solgte sine gaarde og kjøbte sig gaarde i Valdris. Mange af dem er døde; men deres slægt og efterkommere lever der. — Fortsættelse i næste nummer om rum i „Samband“ dertil gives. —

En venlig hilsen til „Sambands“ redaktør og dets læsere.

Walcott, N. Dak.

Fra gamle S. E. Mjaker.

Fra et brev: . . . Indlagt find en dollar for „Samband.“ Jeg er nok ikke fjeli valdris, men Numedøl. Dette at ha et fælles blad for flere, eller alle bygdelaag om muligt, var, tror jeg, en ypperlig tanke. Vi vil da bedre lære hverandre at kjen- de, lære af hverandre, og paa samme tid vije baagstræverne at vi nok kan staa sammen — „paa samme baas“ — og arbeide sam- men for norisfdom og alt godes fremgang, om vi er fra for- skjellige dale i Norge, ja at vi kan være bror til dem fra Norges brede bygder ogsaa. (Resten har vi af blughed redigeret ud.— Red.) Venligt, N. Vikau.

Liste over bygdelaagene,

med først hvert laags formand, dernæst dets sekreter:

Valdris Samband, N. A. Wehlen, Stillwater, Minn.; A. M. Sundheim, Minneapolis, Minn.

Teleslaget, N. A. Trovaten, Fargo N. Dak.; E. B. Salverson, Fargo, N. Dak.

Hallinglaget, Dr. Olaf Th. Sherring, Fergus Falls, Minn.; Prof. J. P. Hertzgaard, Moorhead, Minn.

Numedølslaget, S. S. Strøm, Hillsboro, N. Dak.; O. D. Enes- tvedt, Belview, Minn.

Gudbrandsdalslaget, Rev. L. P. Thortveit, St. James, Minn.; Svær Olstad, 1302 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.

Trønderlaget, konsul S. Bendek, Grand Forks, N. Dak.; Prof. E. C. Wollan, Fergus Falls, Minn.

Nordlandslaget Rev. J. A. Johansen, Spicer, Minn.; Julius Bauman, Carlton, Minn.

Sognalaget, Rev. O. Refsdal, Chetek, Wis.; O. Williamson, Ovatonna, Minn.

Selbulaget, N. O. Serum, Halstad, Minn.; O. S. Uglem, Prince- ton, Minn.

Roselaget, Prof. L. Boe, Forest City, Iowa; L. L. Torgetson, Kiefter, Minn.

Sætedalslaget, Bj. Bjørnaraa, Starbuck, Minn.; G. Grundesen, Twin Valley, Minn.

Nordfjordlaget, Rev. N. J. Meland, Lodi, Wis.; Rev. N. An- derson, La Crosse, Wis.

Landingslaget, S. A. M. Steen, Northfield, Wis.; C. S. Beck, Lake Preston, S. Dak.

Totningslaget, John E. Gran, Spring Grove, Minn.; M. P. Thune, 2247 Fillmore St. N. E., Minneapolis, Minn.

Nsterdølslaget, N. L. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Hoi- berg, Kathryn, N. Dak.

Søndmørslaget, Dr. S. Hjelde, Abercrombie, N. Dak.; Rev. E. Mørstad, Dwight, N. Dak.

Mjøsenlaget, Th. Gundersen, Beloit, Iowa; O. M. Onsum, Highwood, Ill.

Hadelangslaget, L. A. Walby, Hudson, Wis.; Per Jacobson, Hudson, Wis.

Solunglaget, Amund Østmo, Grand Forks, N. Dak.; E. M. Berg, McIntosh, Minn.

Sigdalslaget, N. B. Pedersen, Rothsay, Minn.; G. E. Hagen, Crookston, Minn.

Wisconsin Teleslag, Rev. E. S. Urberg, Blair, Wis.; D. T. Ormbreck, Arcadia, Wis.
 Iowa Teleslag, Rev. A. J. Torgerson, Lake Mills, Iowa; T. G. Tweed, Lake Mills, Iowa.
 Tin og Gransherredslag, Halvor Odegaard, Oldham, S. Daf.; Lars Stenjon, Oldham, S. Daf.
 Sundalslag, L. N. Anderson, Stevens Point, Wis.; E. G. Gladwed, Lake City, Minn.
 Hardangerlag, Bollert Hildahl, Sioux Falls, S. Daf.; E. A. Jordahl, Sioux Falls, S. D.
 Stavangerlaget, Rev. E. J. Eastvold, Jewell, Iowa; Rev. D. Eshveland, Lisbon, Ill.
 Søndhordlandslaget, Rev. L. D. Thorsen, Eagle Grove, Iowa; Geo. Larson, Story City, Iowa.
 Ringer-, Odals- og Eidsfjoglaget, J. E. Jacobson, Dazey, N. Daf.; Christian Chr. Lund, Keenah, Wis.
 Gordalag (Horder og Bergensere), N. S. Hoffstad, Augsburg Sem., Minneapolis, Minn.; Roy Eide, 2414 4th St. N., Minneapolis, Minn.

Norwegian - American.

Et norsk-amerikansk nyhetsblad
 i det engelske sprog.

Der er blandt de norske i Amerika et vidtstrakt krav for en avis af denne art, -- et blad som den opvoksende, ofte engelsktalende, slegt vil læse med interesse og der ved vedligeholde de egenskaber og de kulturtræk, som de har faaet i arv fra sine forældre.

Bladet udkommer ugentlig
 og koster kun 1 dollar aaret.

Skriv for eksemplar til

MOHN PRINTING CO.,
 Northfield, Minn.

PATTERSON, CALIFORNIA.

Enhver af vore kunder bedes venligts mærke følgende: I disse sidste uger er to nye landtrakter i Patterson Kolonien netop aabnet for salg. Hver trakt indbefatter omtrent 1.000 acres. Den ene støder lige ind til Byen Patterson, den anden ligger 4-5 mil ude. Landet sælges hurtigt og vil om kort tid være aldeles udsolgt. Det gjælder derfor at komme derud saa snart som muligt for at kunne være sikker paa at faa fat i noget af dette udmærkede land. I Mars maaned kan vi skaffe billig reise for alle som melder sig til os. Desuden giver vi endnu \$50 til enhver, som køber mindst 10 acres. Vor næste Ekskursion afgaa fra Minneapolis, Minn., den 5te Mars. Skriv straks til os for nærmere underretning og udsæt ikke længere men bliv med os denne Gang.

Scandinavian-American Land & Colonization Co.,

Dept. V. 215 Plymouth Building,

N. J. BLOMGREN, Pres.

Minneapolis, Minn.

Abonner paa Samband!

Det udkommer hver maaned.

Det er et literært familieblad for det hele norske folk i Amerika, og vil levere den bedste folkelige læsning, ved norsk-amerikanske forfattere, som det er muligt at faa -- helst saadant stof som angaar de gjøremaal og interesser som det almindelige publikum forstaar og skatter, og skrevet af dem som faktisk og praktisk ved hvad de behandler.

Det er desuden tilegnet bygdelaagbevægelsen, og er det eneste skrift, som har sat sig til maal, at tjene denne sag i almindelighed, som dens særlige folk og talsmand.

Skriv efter prøvehefter.

Samband udkommer hver maaned, og koster en dollar aaret. Med kontingent for et aar, send ind dit navn og adresse tydelig skrevet, med post-office, Stat (og husnummer i by.)

Køb helst money order betalbar til A. A. Veblen. Send saa det hele til

Samband

322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Lutheran Publishing House

NORTHWESTERN BRANCH

719 Hennepin Ave. MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

Vi har paa lager komplet udvalg af bibler, salmebøger og god literatur baade i det engelske og det norske sprog. Skriv efter katalog, der tilsendes frit. Skriv til vort Decorah, Iowa hus for pris paa indbinding af bøger, tidsskrifter, osv.

Bjørnsons Samlede Værker Mindeudgave.

FEM BIND. 2,700 SIDER.

Heftet.....	\$7.00
I Shirtingsbind	9.50
Halv Marocco.....	11.50

SEND ORDRE TIL

The Free Church Book Concern

322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Stort Assortement i Malerverer

Pratt & Lambert's	Fernisser
Lowe Brothers'	Maling
Adams'	Koster
Malerers	Udstyr

EN GROS OG DETAIL.

Twin City Paint Company

111-113 So. Sixth St. = Minneapolis.